Ч. 62 (13.607). Львів, пятниця 9. березня 1934. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверть-річно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

НАГЛІ СУДИ ЗНЕСЕНО!

ВАРШАВА. ПАТ. Під проводом мін. Єнджеєвича відбулося дня 6. ц. м. пополудні засідання Ради Міністрів, яка вирішила скасувати нагле поступовання перед загальними судами, що його ввів розпорядок з 26. VII. 1932 у відношенні до всіх злочинів, обнятих тим поступованням, з виїмком шпигунських справ.

—o—

Зміни на становищі епископів у Православній Церкві.

Св. Синод Православної Церкви в Польщі вирішив на останній сесії гродненського й новгородського архиепископа Олексія епископом-ординарієм волинської дієцезії з титулом волинського і кремянецького архиепископа з днем 15. квітня ц. р. Кремянецький епископ, вікарій Волинської Землі Симон, дістав титул острожського епископа з осідком у Дерманському монастирі на Волині в характері ігумена. Камінь-коширський епископ Антоній, вікарій Поліської Землі, іменований ректором Правосл. Дух. Семинарії у Вильні з задержанням титулу камінь-коширського епископа і вікарія Поліської Землі. Справу обсади гродненської дієцезії, що завакує від 15. квітня ц. р., відложили.

Майбутня поїздка д-ра Бенеша на Підкарпатську Русь.

В чеській пресі появилася вістка, що між 15 і 18. березня ц. р. міністер закордонних справ ЧСР. д-р Е. Бенеш має відбути поїздку по Підкарпатській Руси, подібно, як недавно по Словаччині. Кажуть, що плян цієї поїздки викликує дуже живе заінтересовання між місцевим населенням. Надіються, що міністер Бенеш, як один із творців чехословацької самостійности, наглядно переконається, наскільки нарікання і жалоби проти теперішнього режіму на Підкарпатській Руси правдиві та своїм рішучим кроком внесе направу тамошніх, далеко ще не нормальних відносин.

Празький щоденник „Ческе Сльово", орган партії чехословацьких народніх соціялістів, отже орган партії, до якої належить міністер Бенеш, з приводу тої майбутньої поїздки д-ра Бенеша пише: „Нині нема вже здається нікого між нами, хто не розумів би, яке значіння має Підкарпатська Русь у малоантантській політиці і що це значіння щораз то зростає. Підкарпатька Русь є помостом між Чехословаччиною і Румунією і без неї всі три держави Малої Антанти не творилиб компактної цілости. З цієї причини наша закордонна політика має особливий інтерес для Підкарпатської Руси, а тому й треба щиро вітати той розумний крок, що після недавної поїздки д-ра Бенеша на Словаччину відбуде він поїздку і на Підкарпатську Русь. І цим разом вона не минеться зі своєю ціллю."

Якщо ціль поїздки міністра д-ра Бенеша на Підкарпатську Русь виходилаб лиш з інтересів закордонної політики ЧСР або колиб ця поїздка мала скінчитися так, як недавно поїздка на Підкарпатську Русь предсідника чехословацького парляменту Станека, то сподівання місцевого населення, які воно до цієї поїздки привязує, не сповнилисяб. Побачимо. **М-н**

—o—

Катастрофи на совітських залізницях — буденне явище.

МОСКВА. ПАТ. На московсько-казанській залізниці у віддалі кількох кільометрів від Москви зударилися два підміські поїзди. 19 осіб згинуло, 44 пасажирів було важко й 8 легко ранених. Як заявила слідча поліція, причиною катастрофи була каригідна недбайливість залізничого персоналу. — За останні дні трапилося багато катастроф на донецькій та скатеринській залізниці. В тих катастрофах згинуло багато осіб. Подробиць їх не опубліковували, а самі факти подали до загального відома щойно в вищішньому комунікаті начального прокуратора СРСР, в якому сказано, що причиною їх була злочинна недбайливість. Тих, що завинили, арештували і вони станутъ перед судом.

Хто врешті вбив Пренса?

ПАРИЖ, ПАТ. У справі вбивства судді Пренса висунулися дві гіпотези: Перша, що його вбили у звязку з аферою Ставіського, друга, що його вбив якийсь злочинець, якого Пренс колись присудив. За тою другою гіпотезою промовляє теж багато подробиць. Звіт д-ра Кіна, який рішуче впевняє, що Пренса приспали перед смертю наркотиком, зробив велике враження. Влада вирішила відкопати трупа Пренса й закликати до візії найкращих учених. Часописи ведуть слідство на свою руку. „Парі-Суар" занотовує факт, що самохід Романьйна не був критичної ночі в ґаражі у Парижу. Може це тільки збіг обставин — пише щоденник, але в афері Ставіського постійно трапляються дивні збіги обставин.

ПАРИЖ, 7. III. ПАТ. Слідчий суддя у Діжоні звернувся до влади з просьбою визначити 7 знавців, що перевелиб новий лікарський розслід трупа судді Пренса. Серед знавців буде трьох спеціялістів суд. медицини, один радіольог та трьох знавців для гістольогічних дослідів, що переведуть їх на препаратах д-ра Кіна.

—o—

Монархісти радяться.

БЕРЛІН, 7. III. ПАТ. Німецьке Інф. Бюро повідомляє: За вісткамиʼ „Мадяр Оршаг" почались у Відні переговори австрійських і мадярських леґітимістів, в яких з мадярського боку беруть участь: гр. Зічі, мсп. Паллавічіні та б. міністри Грац і Келій. З австрійського боку беруть участь кн. Ернест Гогенберг, син вбитого австр. престолонаслідника Франца Фердинанда та гр. Кольорадо Мансфельд. Кн. Оттона заступає в нарадах гр. Лобенфельд-Шенбурґ.

Банки за скороченням часу праці.

ВАШИНГТОН. ПАТ. Комісія праці Палати Репрезентантів прийняла одноголосно закон, що вводить у всіх підприємствах, зісоюзених в Н.Р.А., 30-годинний день праці. Ухилі від цього закону допускатиметься тільки в таких осеredках, де бракує відповідної робітничої сили.

ВАШИНГТОН. ПАТ. Федеральні банки погодилися давати кредити підприємствам, що рахуються у звязку зі скороченням часу праці у важких умовинах та тим, що бажають дати працю більшій скількости робітників.

—o—

Жидівський журналіст про положення на Україні.

(Кореспонденція з Америки.)

Пімста сина за родичів. — Стригуни збіжа. — Нещасна дитина. — Одна з причин голоду. — Гумористичні заклики Сталіна. — Поля під охороною крісів. — Примус праці. — Село мертвяків. — Як поховані жертви голоду. — Чому два червоноармійці стали бандитами? — Комуніст з іконами. — Дзвін. — Опустіле село.

(Докінчення.)

Це виявилося тепер, коли знайшли ушкоджений трактор. Його самого властиво вже не було при допиті, бо його розстріляли. Щезло також ще кількох з колхозу в кількох останніх днях. Кожний знав, що їх розстріляли. Молода селянка, жінка одного з розстріляних, прибігала раз-у-раз до хатини, де відбувалося слідство. Вона думала, що ми, чужинці, що приїхали, маємо також якусь участь у слідстві. Вона звала нас „товаришами" і просила, щоби ми їй допомогли дістатися до середини хати. А серед цього всього людського терпіння був очевидним факт, що молодий син колишнього кулака прибув нарочно до колхозу, щоб його нищити. А цеж чейже була вже нова, комуністична молодь.. Я опісля ще натрапив на приклади, як діти мстилися за кривди батьків.

У тім самім селі підпалила стайню з конем молода дівчина, донька одного зі селян, якого звеволили вступити до колхозу. Коли вже колхози зорґанізувались, селяни потайки придумували способи вирізування збіжа на пни. Це ділося останнього літа на великих просторах цілої Росії. Вони дожидали ще більшого голоду і тому заліялися, що зможуть щось заховати для себе. А на совхозах жали ще більше ніж на колхозах. Це дуже дратувало совітський уряд. Совітські газети почали називати таких шкідників „стригунами". За „стриження" карали селян смертю. А чейже і цеї кари вони не лякались.

Стригуни появилися власне і в тому селі на Україні, через яке я переїздив. Урядовці приїхали до села, щоби розвязати цілий колхоз. Мали сконфіскувати ціле майно і перемінити колхоз на совхоз. Теперішній допит не був уже допитом, бо це відбулося вже давніше, ані не приїхали урядовці вислухати думки людей, лише прийшли виконати постанову вищу, а ціле село взяти під арешт. Урядовці походили зі совітських установ довкруги села. Вони взули начальство в чоботи і повбирали в короткі шкіряні плащі. Їм дали постійну охорону солдатів, побираних в довгі шинелі, зоружених у кріси. Селян повбирали в лахміття, обкручені довкола ніг. Їх сорочки та плащі не були ліпші. Урядовці й солдати ходили з чорним хлібом у руці. Вони взяли його з тих місць, звідки приїхали. В селі годі було дістати хліба, бо для села призначили тільки й тільки і нiщо більше.

Селянка з мішком на плечах появилася на стежці, що збігалась на дорозі. Вона несла дитину, 3—4-літню дитину, і волікла її так, як волічеться якусь річ. Дитина мала покалічені ноги. Жінка кинула дитину на дорогу, а сама завернула. Дитина кричала, з рота йшла піна, рученята в неї напухли, але ніхто не звертав на це уваги. Видно люди привикли до таких сцен. У селі нема лікаря, начальство не знає, що з дитиною зробити. На мій запит, що навіть в українськім селі повинна бути установа, яка находиться в цивілізованих краях для дітей, мій співтовариш дороги сказав, що я не повинен бути тим подевервований, бо за останніх кілька літ тисячі й тисячі таких дітей попухло на Україні.

Ми виїхали до інших сіл.

*

Коли ми виїздили зі села, то переїздили знову попід другу вежу. І ця була збудована на лад першої. Лише, що червоні прапори були ще неподерті.

Як ми їхали через поля, завважили цілі купи збіжа. Мій товариш пояснив, що тут працювали міські робітники, яких вислали на жнива. Мені стало ясно, що голод не повстав через недорід на полі, ні навіть через саботаж селян, але через кидання до праці міських робітників на поле. А вони не мають поняття, що це сільське господарство. Збіжа згнило на полях, хоч було і зібране. Але як зібране... Голод може ще вернути назад, коли така система залишиться надалі.

З весною Сталін проголосив заклик: „Сійте й майте!" Це мало значити, що селяни можуть самі собі обробляти поле і ніхто їм не буде мішатися та не буде робити нових експериментів. Не богато задумувалися люди, чому він незабаром видав другий заклик: „Зробіть з колхозника засібного чоловіка...!" В цілому краю реготалися і кепкували собі, начеб то Сталін хотів сказати: „Тим разом ми думаємо по правді!"

Ці села через ціле літо виглядали як тюремні табори і на це вони були призначені при викроюванні. Я там одно побачив: поля під сторожею крісів...

Ми переїхали через другий колхоз. Здавалось, що там не було ніяких клопотів. Ми спинилися перед виконним комітетом. Там сидів урядовець з двома селянами. Він був занятий завзятими арґументами, начеб то добрий робітник на колхозах може зложити гроші. Один зі селян не дуже то вірив арґументам урядовця і пробував переконати його, що хто заощадить гроша,

тому гірше поводиться. Це тому, що Совіти ...
дяжують час до часу кампанії за позичками ...
уряду. Отже хто має гроші, мусить позичати ...
дові. Це називається „купування облігацій ...
уряду". Але ця розмова мала що іншого на ...
Треба було постаратися за робітників для ...
ви доріг. Отже цей урядовець сказав нам ...
таке: „Я маю дістати людей до роботи при ...
гах. Я мушу це зробити, бо ваші дороги між ...
ним селом і другим просто страшні. Треба їх ...
простувати і привести до такого стану, щоби ...
ми можна їздити. Всі люди викручуються від ...
кої праці. І що ви думаєте, що ми маємо ...
— Мусимо спровадити червоноармійців, а ...
вже якось затягнуть людей до роботи..."

Поля і дороги під доглядом солдатів!...

Але найгірше щойно мало прийти. Ми ...
так зі села до села і приїхали до села мертвяків ...
Кілька хатинок стоїть у селі, двері ...
не видко нікого на городах, нікого на ...
кришах мертві димарі, у стінах мертві вікна ...
віддалі показалась людська стать. Солдат ...
шинеля звернулася з дороги в напрямі ...
Ми ждали на нього. Він прийшов до нас. В ...
було два фунти чорного хліба під пахою. ...
повів мому товаришеві: — Більше ніж половина ...
тутешніх мешканців померла з голоду. Інші ...
мандрували... І він показав рукою ще ...
ла. — Там так само... Це був страшний ...

Ми зблизилися до одної хатини і загл...
в середину. Коли я був у Каїро, в Єгипті, ...
казали тамошнє „місто умерлих". Це ...
великих домів з дверми і вікнами. В ...
обстанова, хоч людей там нема. Це одно з ...
більших див світа. Це є місто з порожніми ...
мами і порожніми вулицями. Таким ...
для мене теперішнє українське село.

Мій товариш розмовляє з солдатом. ...
настроєний прихильно. Він таки хоче ...
до чоловіка. Де він мешкає? Таки в одній ...
хатин. Він запровадив нас за одно місце, ...
ло трохи глини і якийсь рів і показав ...
вами: — Тут лежить найбільша частина ...
канців села.

Це страшний факт: Закопали в землю ...
шу половину мешканців і не поставили ...
знаку. Місце, де їх закопали, не далеко ...
лом, а навпаки зараз таки коло тих хат, ...
жили. А інші лежать закопані таки перед ...
ми своїх хат. То вже рідня хоронила. Солдат ...
повідає про дівчину, яка бачила, як мати ...
вила батька. Дівчина опісля похоронила ...
малого братчика; вона опісля забралася — ...
шла до Києва. Солдат розповідає про двох ...
ринів червоноармійців. Це були два брати ...
ного села недалечко. Вони служили у ...

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 9. БЕРЕЗНЯ 1934.

М. ВОЗНЯК. 2)

Слід зацікавлення Шевченка Галичиною в 1843 році.

(З нагоди 120-літніх роковин народження поета.)

У своєму листі з 9-го листопада 1843 р. до Головацького навів Іван Вагилевич уривок із листу Лукашевича до себе. У згаданому уривкові прохав Лукашевич Вагилевича подати йому місце побуту Головацького. Перед ним почувався Лукашевич дуже винним (много виноват), бо не відповів на його лист, хоча це не значило, щоб Лукашевич забув за нього. Писав, що Львівський літопис береже як зіницю ока, а що він не надрукований, то через те не втрачено нічого, бо вийде в кращому часі: він додасть до Львівського літопису ще один і видасть разом. Через Шевченка відправить рукопис у листопаді в петербурську цензуру[1]).

На підставі уривка листу Лукашевича до Вагилевича в листі останнього до Головацького висновував ось-що д-р В. Щурат у статейці „Шевченко про Галичину в 1846 р.": „В кожному разі щось Шевченко про Галичину чував раніше своєї поїздки на Поділля і Волинь. Вже в 1843 р. є слабі сліди якихсь відомостей Шевченка про австр. українців у листуванні Пл. Лукашевича з Ів.[2]) Головацьким. Лукашевич обіцював львівський літопис передати через Шевченка в цензуру. В київськім окруженні Шевченка був Максимович, що листувався з Галичиною, інтересуючись її історією, її новою українською літературою. Як не просто від нього, то з його „Кієвлянина" міг Шевченко дізнатись дещо й про галицько-українську літературу, себто зі статті Максимовича „О стихотвореніяхъ червонорусскихъ" у „Киевлянин-і" на 1841 р. і ставлячи питання: „Та чи знав Шевченко щонебудь про Галичину?" д-р Щурат стверджував, що на подібні питання „наразі не знаходимо відповіди ні в Шевченка, ні в його сучасників"[3]).

Маю можливість сказати дещо позитивне на поставлене питання саме на підставі того листу Лукашевича до Вагилевича, з якого останній навів уривок у своєму листі до Якова Головацького. Зберігся він разом із кільканацятьма іншими листами до Вагилевича в Рапперсвільській збірці рукописів, що призначена для „Народової Бібліотеки", переховується покищо в Центральній Військовій Бібліотеці у Варшаві.

Лист Лукашевича писаний 3. жовтня (21. вересня) 1843 р. і є відповідю на лист Вагилевича з 15. (3.) липня, як виходить із самого початку листу Лукашевича: „Письмо Ваше видъ 3-го липня изъ Львова ледви дотягло послѣднихъ чиселъ Серпня". Дуже цікаве друге речення листу, а саме: „Коли Вашу листину получилъ, той часъ съ Паномъ Шевченкомъ читовали Вашего Мадея, що есте напечатали въ Будини, дуже жалко, що таковую поезію народную оставили; дарите насъ чистою мовою Бескедьскою; ибо вона наша прадѣдовская. Єще мало бы намъ услугъ оказали, коли бы описали весь народъ Руській, живущій въ Карпатахъ, съ ихъ обычаями, преданіями и нарѣчіями". По інформаціях про наддніпрянські говори писав Лукашевич до Вагилевича ось-що: „Кіевская, Волынская лѣтописи, сдается ... даны, о выпискахъ (!), кои предлагаете, ... рукой неимѣю, ибо 4 года литтературу ос... вилъ, но що можно будетъ, къ Вамъ вышлю ... новому Году. У насъ трудно выписывать ... Москви и Петербурга книги: одну выпишеть, ... десять ожидай на вѣчныи часы такъ, що Ше... ченка Кобзаря и Гайдамаки больше въ рук... писяхъ и отъ того у насъ въ деревни истор... и фіологіею (!) заниматься не возможно ... знаю, какъ получить книги свои изъ Праги ... ходащіяся въ храненіи у Ганки; подайте ... о семъ совѣтъ". Далі йде речення на ... тичну тему, а після того ось-що писав Лука... шевич: „Въ бытность Шевченка у меня я ... ложилъ Єму заимствовать нѣкоторые слова ... формы Ваши, на что онъ согласился... ... шите, гдѣ теперь Головацкій Яковъ Федоро... вичь; я передъ нимъ остаюсь много виноватъ ... не отвѣчавши на Єго письмо, но это ... читъ, чтобы я Єго позабылъ. Лѣтопись ... ская хоронится у меня яко зѣница ока, а ... не тиснена, то тѣмъ ничого не потерялъ, ... Богъ, выйдетъ и може въ лучшу годину, ... нен найшовъ другую и сукупно ихъ ... резъ Шевченка, въ ноябрѣ, отправлю въ Петер... бургъ въ цензуру. Да проситиму Васъ ... народныи складанія Карпаторуссовъ, ... во) ихъ обрядныи пѣсни". Між дальшими ... ханнями є й просьба прислати через Гартен... на „снимокъ Купчей крѣпости 1350 года", ... він „прежнюю отдалъ Максимовичу", ... вины Вашего Парнаса съ 1839 года, ... несмѣлъ".

В листі Лукашевича з 31. (19.) січня ... р. цікаве оце речення: „Вы просите меня, ... я сообщилъ Вамъ нѣчто о здѣшнихъ преданіях ... касательно народной Митологіи, то ... рукопись въ 38 году сообщилъ Шафарику ... так, если Вамъ угодно, буде она не ...

---

[1]) Д-р К. Студинський Кореспонденція Якова Головацького ст. 91—92.

[2]) Очевидно це друкарська помилка. Має бути: з Яковом, бо з Іваном Головацьким звісні не листування Лукашевич.

...их хоча. Один з них почув про голод дома, ...ме чау пухнуть і вмирають. Він випросив собі ...ність поїхати домів, щоб подивитися. Коли при... ...хав, не застав уже своїх батьків. Батько й мати ...вмерли. Він найшов свого брата, щоби і той ...помирали. Він пішов до села і подивився на те місце, де колись ...був рідний дім. Ті брати вже не є червоноармійця... ...ми — Вони стали „злодіями“ — каже наш солдат. — Дальше показує солдат на хати, ...з мертвими. — Трупи непохоронені по 4 неділі, аж ...лежали трупи червоноармійці, позбирати пе... ...рестали приїхати червоноармійці. Врешті його розмови таке, що йому ...запертали слова в горлі. Потім він пере... ...сказує як прийшло до голоду, як селяни відмов... ...ляли від роботи, як перестали до села присилати хліб, як почали пухнути з голоду, як прий... ...шла кара на таку револьту.

В селі, де ми тепер, є вже також колхоз, але ...люди вже хочуть працювати. Вони не хотіли ...тоді все був з ними клопіт. Солдат по... ...казує на хатину, де мешкав предсідник колхозу. ...Одначе відкрили, що він ...був комуністом. ...образи святих у своїй хаті і селяни прихо... ...дили до нього, клякали перед іконами і відмов... ...ляли молитви. Зовсім природно, що його викину... ...ли з партії і в колхозі він уже більше не пра... ...цює.

Та все таки ще щось лишилось серед хат у ...мертвому колхозі. Це був дзвін, котрий завіше... ...ний на паркані серед села. Дзвоном дзвонили, що... ...би будити селян до роботи. Але не все вони вихо... дили зі своїх хат, коли задзвонили. Дзвонарем був вірний колхозник. Зате селяни гнали його від себе.

Солдат оповідає нам анекдоту, яка була правдою і яка викликає жах у слухача. Коли село вже вимерло до половини, дзвонар-колхозник за дня прицовав до дзвона й дзвонив. Він скликав небіщиків до роботи... Зрештою в кожному колхозовому селі є дзвони, що скликають людей до роботи.

Селяни привикли були вставати до роботи разом з курми, як когути запіяли. Вони також співали в полі при роботі. Тепер уже не чути пісень. Так було на Україні. Українська пісня в полі, на селі, на степу є знана в цілому світі. Українські дівчата й хлопці вбиралися в народні строї, що блестіли всілякими красками. Вишивані сорочки аж за очі манили. Тепер уже цього не видко. Українські народні одяги можна тепер побачити хіба на масковім балі в Ню Йорку.

Над вимерлим селом впали листя дерев. Осінний вітер віяв понад порожні хати. Ми розпрощалися зі солдатом. Він подивився на свої два бохонці під пахою, начеб хотів сказати: „От яку заплату я дістаю за стороження мертвого села“. І ми лишили його там, серед вимерлих хат, де падало листя з дерев. Коли ми виїздили з мертвого села, ми знову переїхали попід вежу, на вершку якої було схрещених два червоні прапори над образом Леніна...

З жидівського переклав *С. Д.*

Народня вдача анґлійців.

Прага, 4. березня 1934.

В Празі перебуває під цю пору відомий англійський вчений, професор единбурського університету Чарлз Саролея. Є він тут гостем Вільної Школи Політичних Наук, де мав циклі викладів про господарську крізу й сучасну Англію. На викладі дня 1. березня говорив проф. Саролея теж про вдачу англійців. Провідні думки цього викладу такі цікаві, що варто, щоб про них почули дещо й наші читачі.

„Всі своєрідні властивости народнього характеру англійців пізнати найкраще на англійцеві, що перебуває поза кордонами своєї батьківщини, куди він везе зі собою свої ідеї, свою віру і своє спортове приладдя. Анґлієць ніде не асимілюється і залишається завсіди своєрідним типом“.

Пересічний англійський громадянин не є інтелігентом, він навіть не має якоїсь особливої інтелігенції. Його суворе виховання в пуританізмі вбиває теж у ньому всі мистецькі нахили. Змисл для „штуки життя“, яка так високо розвинулась напр. у французів, нема в анґлійця належного зрозуміння. Життя вважає анґлієць лише великою пригодою і тому він ніколи не визначує собі якогось життєвого пляну. Умовою життєвого успіху вважає анґлієць у першу чергу відвагу. Капітал та інтелігенція це лиш помічні засоби для лекшого досягнення цього успіху. „Хто найбільше ризикує, найбільше зискує“ — це провідне життєве гасло анґлійця.

Анґлієць незвичайно обережний і замкнений у собі. І його мова скупа. Анґлієць старається найменшою кількістю слів сказати якнайбільше. Анґлійська мова з ходом часу „втратила всі здрібнілі слова“.

На полі політичної діяльности не можна анґлійців порівняти з ніяким іншим народом. анґлієць це типове „політичне сотворіння“ і під цим оглядом можна анґлійців вважати римлянами нової доби. Визначається сильним активізмом і високо розвиненою волею.

Кожний анґлієць звик до порядку і дисципліни. Вже від дитинства вчиться він обзновувати себе, а в школі вчиться в першу чергу слухати, щоб опісля в житті „коли цього буде треба, вмів теж приказувати“. В цьому є практичний сенс! Особливістю Анґлії як держави є парляментарний лад. Уряд в Анґлії мусить визначатися цілковитою стабільністю, а тому нема в Анґлії таких частих змін уряду, як це бачимо у Франції. Ця стабільність забезпечується тим, що одна ґрупа править, а друга, себто опозиція, істнує на те, щоб тамту критикувала і мала догляд над нею.

Велику вагу в державному житті Анґлії кладеться на урядництво. В Анґлії придержуються такої засади: ліпше мало урядовців, але добре плачених, ніж багато, а зле оплачуваних. Особливо високі платні дістають судді й тому справедливість є твердою основою держави.

Величезну ролю в суспільному житті Анґлії відіграє преса. Її становище тут таке, як може ніде на світі. Анґлійська преса є в постійному й найтіснішому звязку зі своїми читачами. Керманич щоденника веде сам окремий кутох в часописі, де часто поміщує цікавіші місця з листування, що його веде з читачами.

Незвичайно характерною рисою для анґлійця є пошана для законности й тому в Анґлії не може бути найменшого страху перед якимось переворотом чи револьтою. Відношення юрби до орґанів публичного порядку є просто приятельське. В часі якогоб то не було публичного конфлікту юрба майже автоматично стає по стороні сторожа закону.

Найбільше розвинене в анґлійця почуття свободи. Державу, без огляду на велику пошану для законного порядку, вважає анґлієць якимсь конечним злом і тому звертається до неї лише в крайніх випадках. Все, що може влаштовує собі сам приватними засобами в відси це замітне явище в Анґлії, що більшість ріжних прилюдних установ, як напр. лічниці, захисти, бібліотеки і т. д. є тут приватними, а не державними установами.

Стільки проф. Саролея. Не одна з цих прикмет анґлійської вдачі придалась би і нам, українцям.

М—и.

...спишитесь за оную, я же списка съ оной не ...мію“.

Перший лист Лукашевича до Вагилевича дає можливість ствердити кілька речей. Попе... ...ред усього такі прохання Лукашевича, як прислати йому новинки галицького „Парнаса“ й ...„Списокъ Купчей крѣпости 1350 года“, бо свій ...він дав Максимовичеві, стверджують те, що ...подані в статті Максимовича „О стихотвореніяхъ Червонорусскихъ“ видання одержав він від Лукашевича. Виданнями, що їх привіз Лукашевич, і обмежилася стаття Максимовича, бо немає в ній згадки напр. про переклад Осипа Левицького Шіллерового „Дзвона“ („Звонъ“), що вийшов у 1839 р. в Перемишлі, й ні про одне видання з 1840 р., хоча Максимович прохав ...Зубрицького в дописці до листу з 4. ...(22. квітня) 1840 р.: „Всѣ книги Рускія, ...у Васъ вышли въ 1839 и 1840 г., прошу ...слать мнѣ всего лучше черезъ Миликовско..., или съ какимъ нибудь вѣрнымъ путешественникомъ“[*]).

Першорядної ваги набирає інше ствердження, що в тому часі, коли надійшов лист Вагилевича до Лукашевича, останній укупі з Шевченком ...„Мадея“ Вагилевича, виданого в Будапешті, себто „Русалку Днѣстровую“. Правда, Максимович навів „Мадея“ в цілості на зразок ...своїй статті, але вже підкреслений факт висилки книги в Будапешті вказує на „Русалку Днѣстровую“, тим більше в звязку з висловом ...у Лукашевича, що Вагилевич покинув ...любовую поэзію народную“, й проханням до Вагилевича „присылать народныи складанія Карпаторуссовъ, в особливо ихъ обрядныи пѣсни“, що їх зразки саме були в „Русалці Днѣстровій“ і, видко, звернули увагу березанських ...правця.

(Докінчення буде.)

[*]) Д-р В. Щурат. З життя і творчости Тараса Шевченка. Львів 1914, с. 25. Там само.

СПИСОК
управнених до участи в першому і другому льосуванні „ДІЛА“

(Надіслана передплата за час до кінця червня ц. р.)

436) Проф. Михайло Білик. 437) Павлина Ольшанська. 438) Панько Костюк. 439) Іван Зельський. 440) Льва Семянова. 441) Іван Шерстило. 442) Іван Канцір. 443) Евген Шостак. 444) Дмитро Василькевич. 445) Михайло Ковальчук. 446) Теодор Панькевич. 447) Дмитро Стасів. 448) о. Олекс. Трешневський. 449) Лікар ветер. Т. Татарський. 450) Д-р Роман Могильницький. 451) Марія Гавронська. 452) Ніна Нестерук. 453) Михайло Галань. 454) Марія Хмара. 455) Олекс. Трильовський. 456) Д-р Станислав Полянський. 457) Д-р М. Лятишевський. 458) Інж. Стефан Попович. 459) Текля Созанська. 460) Бронисл. Богачевська. 461) о. Волод. Гойдиш. 462) Микола Матвіїв. 463) Ярослав Кирчів. 464) о. Андрій Пеленський. 465) о. Григорій Воскрес. 466) о. Севаст. Зубрицький. 467) Д-р Богдан Гарасимів. 468) Евгенія Дригинич. 469) Волод. Рудий. 470) Кость Мацюк. 471) Северина Нижанківська. 472) Василь Ісик. 473) Ігнатій Мирович. 474) Повіт. Союз Кооператив, Калуш. 475) Українбанк, Калуш. 476) Д-р Іван Сохацький. 477) Д-р Маркил Рожанківський. 478) Гнат Бобанич. 479) Яків Тишовницький. 480) Д-р інж. М. Саєвич. 481) Анна Павлусевич. 482) о. Іван Целевич. 483) Д-р Степан Булак. 484) о. Михайло Ревакович. 485) о. Іван Тимків. 486) Щасний Соколовський. 487) Теодор Романишин. 488) Д-р Антін Гарасимів. 489) Д-р Дмитро Стасів. 490) Ветеринар Адам Бачинський. 491) Франц Вірстюк. 492) о. Емануїл Підлісецький. 493) В. Чолій. 494) Інж. Юл. Муссаковський. 495) Лікар ветер. М. Чучман. 496) Інж. Волод. Кисілевський. 497) Д-р Михайло Сеген. 498) о. Ярослав Хавалко. 499) о. Теодор Серант. 500) о. Микола Білецький.

(Дальший виказ в чергових числах.)

Чому переслідують Вальдемараса?

РИГА, ПАТ. З Ковна повідомляють, що до прихильників Вальдемараса застосовано репресії зі страху перед збільшеною діяльністю цих прихильників на терені ріжних організацій і литовського громадянства, не виключаючи війська. Крім ревізії пересунено старшин в армії, м. і. змінено командантів 4 п. арт. і полку панцирної зброї.

Брат буде платити.

СТОКГОЛЬМ, ПАТ. Суд присудив братові сірникового короля, Тостенові Кройгерові, заплатити спадковій масі Кройгер-Толь міліон корон та на віддачу неправно побраної братом грецької ренти у висоті 80.000 фунтів, затеж відкинув позов за віддачу двох дальших грецьких рент вартости 96.000 фунтів кожна.

По широкому світі.

— Вищий краєвий суд у Карльсруге уневажнив мішане жидівсько-арійське подружжя, мотивуючись, що до нього не булоб ніколи прийшло, якби арієць здавав собі був справу з проблеми ріжниці раси.

— Дружина през. Рузвельта виїхала вперше гидропляном з Міямі на остров Порторіко, щоби на місці розглянути важкі умовини життя мешканців острову.

— „Вінер Цайтунґ“ надрукував розпорядок уряду у справі одноцілого профсоюзу, що ввійде у життя з 1. липня ц. р. Майно розвязаних соціялдемократичних профсоюзів перейде на власність нового профсоюзу.

— В Ляйпцігу поклав канцлер Гітлер особисто камінь під памятник Ваґнера. Водночас відбулися великі врочистости в честь цього композитора.

— Мемель (Клайпеда) візвала всіх своїх громадян, що перебувають в Німеччині, вернутися звідти до 1. травня ц. р. та наказала змінити назви всіх своїх кораблів на литовські.

— В Анґлії створили окреме міністерство мешкального будівництва, за яким досі мав нагляд міністер здоровля.

З ПОДОРОЖНІХ ВРАЖІНЬ.

Мій світ у Празі і світ подій поза мною. — Австрійські події і їх відгомін у Празі. — В обороні австрійської незалежности. — Штука дипльоматії. — Нещаслива рука.

У Празі жив я своєрідним життям, пристосовувався до праського землякського середовища. Бував тільки з моїми земляками-емігрантами і входив у круг їх інтересів та зацікавлення. Потонув я в балачках і ділових розмовах з ними з головою. Тимчасом поза нашим українським середовищем істнував ще широкий і ріжнородний своїм змістом світ. У ньому ділялись великі події. Віз історії котився скоро з галасом і шумом, тріщали декуди під ним основи життя й екзистенції тисячів, а може й міліонів. У коротких хвилинах самоти виривався я до того світа.

Греміли в часі мого побуту в Празі гармати в гостинному ще вчора для мене Відні. Боролись і крівавились між собою громадяни одної держави й одного народу. За що? За політичний і суспільний характер одної країни. За владу в ній, за устрій! Великі це справи! Ціла історія людства непомильно вчить, що за такі справи споконвіку лилася кров, падали трупи великих державних мужів і їх менших поклонників чи сторонників. У наслідках кривавих розправ одні лишались при житті й панували чи краще правили, інші гинули.

Тепер заливався кровю від такої боротьби старий, культурний Відень. Співчували йому всі. Але не всі однаково оцінювали воюючих противників. Величезне, просто подразнене заінтересування австрійськими подіями виявляла прилюдна опінія Праги. Її преса пильно слідкувала за ходом австрійських, зокрема-ж віденських подій. Ці події найшли голосний відгомін і в праському парляменті. В ньому тоді були горячі дні, бо рішалась доля чеської валюти, але коли награнули туди вісти про австрійські події, стало там ще горячіше. Керманич закордонної політики чехословацької республики робив аж у Парижі відповідні кроки для збереження австрійської державної незалежности, а в праському парляменті боронив тієж незалежности заступник д-ра Бенеша д-р Крофта. Ясно, що робили це в чехословацькому інтересі. А чеська преса в тім самім часі публікувала алярмуючі вістки з усіх сторін Европи. Наприклад: **Берлін під вражінням італійської інтервенції в Австрії.** — Це сензаційний заголовок, а під ним текст більше-менше такого змісту: Цілий дипльоматичний корпус у Берліні переживав учорашній день під вражінням італійської інтервенції в Австрії. На австрійській границі жде на доручення італійський корпус. У випадку інтервенції цей корпус вступив би до Австрії для введення порядку, але з тим, що така інтервенція нічим не нарушалаб австрійської незалежности. На австрійській границі сконцентровані теж мадярські війська.

Хіба це не сензація?! Велика політична сензація. Тому не треба дивуватись, що д-р Крофта запевнював, що Чехословаччина зробить усе, щоби не допустити до посторонньої збройної інтервенції в Австрії. А коли буде треба, то сама не завагається боронити австрійської незалежности збройно.

Але ще цікавішою для мене була інша сензація у звязку з тими подіями. Одного дня вичитав я в праській пресі урядовий комунікат більше-менше такого змісту: В ході віденських боїв виявилося, як інформує австрійський урядовий комунікат, що шуцбундівці вживали у боях зброї чехословацького походження. Чехослов. уряд запевняє, що ніколи шуцбундівцям ніякої зброї не доставляв, але не виключене, що таку зброю могли пачкувати всякі спекулянти і до Австрії.

Скомплікована і трудна є політика, але ще більше скомплікованою і ще важчою є дипльоматія. Такою була стара, такою є і новочасна. Кажуть, що політика і звязана з нею нерозривно дипльоматія є мистецтвом. Дехто каже, що штукою. Це напевно штука! Бо подумати тільки, що є на світі в теперішніх часах таке плем'я, скажім австрійське, якого політичної незалежности боронять усі великі потентати теперішного світа. Боронять її навіть усупереч природним інтересам самого того племени. Треба мати велике щастя, щоби мати таке поводження в новочасній европейській міждержавній дипльоматії. Є народи, багатоміліонові народи, що замешкують суцільно пребогаті вдесятеро більші території як теперішня Австрія і вони не тільки не мають політичної незалежности, але не мають навіть свободи на чисто культурне власне життя. Але офіціяльна дипльоматія потентатів цілковито не цікавиться їх долею. А кілька міліонів австрійських німців, що дусяться на своїй території, що терплять від економічних трудноців і від усяких інших недостатків, бо їх країна не є і не може бути самовистарчальною, мають до деякої міри примусову політичну незалежність з ласки дипльоматії. Хіба така гра дипльоматії не є мистецтвом? А якщо не мистецтвом, то штукою напевно!

А ми в Празі ломили собі спільно голови над нашою долею, над конгресом, над констеляцією, що запанувала на европейському небосклоні і були вкінці безрадними супроти тієї нещасливої руки, яку ми мали і маємо на перехрестях дипльоматичних шляхів як заходу так і сходу. Найбільше ми вжили енергії на розкушування твердої проблеми консолідації національних сил, яка, на думку всіх, тепер для нас необхідна. І необхідна і неминуча і важна і далекосягла. Але... Все має своє „але". Стрічали ми в Празі при деяких нагодах і тут це сакраментальне „але". Одначе ніде це „але" не має може таких великих розмірів ділання, як саме серед еміграції. І про це „але" постараємось висловити кілька думок завтра.

Вас. Мудрий.

На парляментарній арені.

Промова сенатора д-ра Антона Горбачевського, виголошена на пленарнім засіданні сенату 26. лютого ц. р. при ґенеральній дебаті над буджетом.

(Докінчення.)

Державні мужі, що репрезентують польську державну думку і тепер кермують державною політикою супроти українців, висувають на оправдання свого неґативного становища ріжні тези й теорії. На підношені з парляментарної трибуни рекламації, чому уряд не приходить українцям із засобами для виконання належних їм прав, підносили опершу як арґумент, що вимогою для виконання всяких зобовязань держави супроти національних меншостей має бути льояльність, без ближчого означення змісту тої льояльности. Відтак як арґумент висували льояльність активну, чинну, а в останнім часі висказали устами міністра внутрішніх справ і піднесли до значіння доґми тезу, що українці не можуть рахувати на сповнення та виконання своїх національних прав і на поміч уряду тому, що на випадок їх сповнення булиб упривілеєні. Я не знаю, на чім саме має основуватися це упривілеєння. Для п. міністра національні окремішности не істнують. П. міністр бачить перед собою тільки громадян, тільки одиниці, звязані з собою лише приналежністю до держави. Одначе фактом є, що є ріжні національности, що ті національности мають ріжні аспірації, ріжні прямування і в ріжний спосіб бажають уладжувати свої справи та рішати про свою долю.

Я не хочу вдаватися в теоретичне розбирання цього питання, але позволю собі навести одно, що всі трактати, підписані у звязку з ліквідацією великої світової війни, визнають окремішности та прикмети расові, народні, мовні та релігійні і підкреслюють обовязок шанування тих прикмет. Неґування тих національних окремішностей та етнічних відрубностей було мотивом невластивих і кривдячих український нарід актів і в наслідку того неґативної реакції українського населення.

Приглядаючись нашому суспільному життю, мусимо ствердити один дуже болючий факт, що наша молодь, замісць учитися в середніх чи вищих школах, заповняє вязниці. Університет перенесений до криміналу. Правда, відповідять мені на те, що дісталися там тому, бо допустилися таких учинків, за які кодекс визначує таку й таку кару. Тут уже суд сказав своє слово. Прошу Високої Палати, суд осуджує зовнішні факти, судить те, що хто зробив і накладає кару, яку назначує карний закон. Одначе суд не досліджував і не може дослідити того підложа, на якому виросло нарушення правного порядку, не може вирішити питання, чому це сталося. Ті факти нарушення молоддю права можна пояснити тільки тим, що чинники, які кермують польською політикою не признають прав, що належаться українському народові. Та молодь є свідком того, як ведеться боротьба за правне становище українського народу в леґальній площині. Ті молоді люди, бачать, що леґальна боротьба не довела до ніякого висліду. А молодь більше вразлива, як старше покоління і зривається до протесту в гострій, може у невідповідній формі. І ми є тепер у завороженому колі. Шукаємо виходу, але цей вихід може наступити тільки тоді, коли зміняться умовини нашого життя.

З уст п. премієра впали в соймі знаменні слова, в яких ствердженo, що в тій атмосфері, в якій тепер находимося, поносять вину не тільки самі українці та що слід би змагати до зміни цього відношення. Хочемо вірити, що заява п. премієра щира і є виплавом обєктивної оцінки наших відносин. На жаль, мушу ствердити, що те, що діється в краю, що діється на провінції, на тім терені, де розграються ті сучасні драми, зовсім не гармонізує з тою заявою і словами п. премієра.

Такі рефлексії насуваються нам при оцінці наших політичних відносин на внутрішнім терені і ті рефлексії приневолюють нас заявити, що будемо голосувати проти буджету.

В ділянці закордонної політики зазначається два факти більшої ваги, а саме: пакт про неаґресію, заключений з німецькою державою і такий-же пакт з урядом СРСР. Пакт з німецькою державою не має ніякого відношення до справи української і є для нас байдужий. Натомість пакт зі Совітами викликує в нас поважний острах. Знані вам, панове, факти, що характеризують відносини в Совітах на основі реляцій безсторонньої заграничної преси англійської, американської та французької. Факти ці є того роду, що дійсно дають парадоксальний образ. У країні найбільш плодовитій в Европі, що славна, як говорено давніше, молоком та медом, мали місце факти вимирання міліонів людей з голоду, всупереч тому, що урядові російські джерела стверджували, немов би в мин. році саме був рекордовий урожай. Не хочу доторкатися причин цього явища, але хто безсторонньо слідкував за тим, що там діється, той міг ствердити щось таке, чого історія людства ще не записала. Пакт про неаґресію з Совітською Росією, чи пак з Союзом Радянських Соціялістичних Республік, був хронольоґічно перший перед німецьким. В німецькім пакті він доповнений новими [illegible]лями та додатками. Тайність дипльоматії не дозволяє нам точно зорієнтуватися в текстах і постановах критичного договору, не кажучи вже про те, що там є якісь тайні договори, які зовсім не будуть оголошені. Одначе ми маємо в памяті подібний договір з січня 1667 р., заключений в Андрусові між Росією і Польщею. Предметом цього договору був поділ українських земель між Польщею і Росією. Факт історичний для нас [illegible]же сумний, але я не знаю, чи не був то добрий взір та приклад, як зробити пізніше поділ Польщі. Само собою це зовсім природне, що тоді українські землі важко потерпіли, але чи цей пакт не містив зародків пізніших потрясень для Польщі, то також питання, над яким можна застановлятися [illegible]вати. Одначе я, Високий Сенате, дозволю собі звернути увагу на те, що я вже навів, а саме: співконтрагент Річи Посполитої веде на Україні адміністрацію такими методами, які викликують поважний сумнів, чи можна на його заявленнях опиратися та чи можна рахувати на тривалість і важність цієї умови. Я не покликаний до того, щоби давати оцінку пакту і ставити до інтересів Польщі, але мушу ствердити, що цей пакт є у високій мірі болючий та некорисний для моїх братів, що живуть там, на території Радянської України. В такім стані справи ми мусимо дипльоматичне потягнення, якого вислідом є [illegible]даний пакт про неагресію, заключений зі Совітами, [illegible]ми, уважати нещасливим і некорисним. І з цього [illegible]жаю своїм обовязком піднести тут, з цього місця, проти цього пакту урочистий протест.

З організаційного руху.

РАЙОНОВА ВИБОРЧА НАРАДА УНДО У ВАНЬКОВІ, ПОВІТ ЛІСЬКО.

На день 7. лютого ц. р. скликав голова ...ського Повітового Народнього Комітету, о. Петро Мазяр, парох Ванькови, районову нараду до Ванькови, в якій взяло участь поверх ... громадян і громадянок з сіл: Ваньково, Брелків, Ропенка і Лішовате. Нарадами проводив о. П. Мазяр. Посол Ілько Лисий у довшій промові зреферував новий самоуправний ... та намічену перебудову самоуправних ... У дискусії багато присутніх забирало голос. Ухвалено однодушно візвати заступників ... громади, щоби негайно відбули ... в себе наради виборців і вибрали місцеві виборчі комітети. Для Ванькови вибрано виборчий комітет того самого дня під проводом о. Петра Мазяра.

ПОВІТОВА НАРАДА В БІБРЦІ.

В четвер 1. березня ц. р. відбулася в Бібрці повітова нарада Українського Національно-Демократичного Обєднання. В нараді взяло участь около 200 делегатів. Нараду відкрив короткою промовою д-р Іван Венгльовський. До президії вибрано д-ра Венгльовського, о. Білоскурського, ... пароха в Городиславичах, Івана Пахолка, господаря в Старім Селі. Секретарював Михайло Паук, рільник у Глібовичах Великих. Посол Ст. Кузик виголосив реферат про самоуправні закони і про грядучі вибори до сільських громадських рад. Головний секретар В. Целевич обговорив сучасне політичне положення українського народу й організаційні справи. По рефератах виявилася широка ділова дискусія, в якій крім референтів забирали голос численні промовці, як: Іван Паливода, Михайло Паук, ... Венгльовський, о. Білоскурський, о. Бем... і інші. Наради закінчилися відспіванням національного гимну.

ПОЛІТИЧНА НАРАДА УНДО В ХОДОРОВІ.

В понеділок 5. березня ц. р. відбулася в Ходорові політична нарада інтелігенції в справі ... політичної організації в повіті. В нараді взяло участь двацятькількох інтелігентів. По 5-тигодинних нарадах рішено скликати Повітовий Народній Зїзд і намічено програму праці в повіті. В нарадах взяли участь головний секретар В. Целевич і посол. Ст. Кузик.

ПОВІТОВИЙ НАРОДНІЙ ЗЇЗД В ЗОЛОЧЕВІ.

В понеділок 25. лютого ц. р. відбувся в Золочеві Повітовий Народній Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання. Зїздом проводив дотеперішній голова Повітового Народнього Комітету, сеніор українських ... діячів, о. шамбелян д-р Юрик. Реферат про політичне положення українського народу виголосив пос. Степан Кузик, організаційні справи обговорив пос. д-р Макарушка. Наради мали незвичайно поважний характер і ... було велике зацікавлення присутніх делегатів політичними справами. Головою ПНК вибрано поновно о. шамбеляна д-ра Юрика, ... у склад ПНК увійшли: д-р Осип За..., д-р Теодор Ваньо, м-р Роман Олес..., п. Видрівський, п. Чучман Марко, о. ... Василь, п. Загульський Микола, п. ... Теодор, п. Коржан Осип, п. Солтівський ... і п. Бровка. Нараду закінчив короткою промовою о. шамбелян д-р Юрик, вказуючи на потребу консолідації українських національних сил та на цю велику працю, яку тепер робить ... УНДО. Присутніх на нараді було 152 делегатів з 54 громад.

З природи й техніки.

ЗАТРОЄНИХ ҐАЗАМИ ВІДРАТОВУЮТЬ!

Перед віденським лікарським товариством реферували в січні ц. р. доцент д-р *Дойч* та д-р *Вайс* про нову методу лічення при затроєнні світильним ґазом. Річ у тому, що новим засобом можна врятувати навіть таких пацієнтів, яких досі вважали втраченими для життя. А саме при помочі нового засобу, випробуваного в однім віденськім шпиталі на численних пацієнтах, можна привести затроєного ґазом до свідомости, а відтак до повного видужання.

Цей новий засіб метиленова синька, яку впорскують затроєному світильним ґазом. Як відомо, внаслідок затроєння ґазом, червоні тільця крови є насичені окисом угля і тому не можуть пібрати у легенів кисня з повітря. Знаслідок цього людині загрожує удушення. У цій рішаючій хвилині впрснена метиленова синька достарчає посередньо людському орґанізмові конечного до життя кисня, якого не в силі дати йому затроєні червоні тільця крови.

Віденські дослідники доказали кількома експериментами на кріликах успішність своєї методи. Виявилося притім, що впрснена метиленова синька береже людину теж перед затроєнням. Можна її теж уживати з успіхом у всіх цих випадках, де маємо до діла з ґазами, що викликують удушення внаслідок браку кисня. Ділання метиленової синьки слідне у людини негайно, деколи навіть підчас самої інекції.

Згадані дослідники сподіваються, що впорснення метиленової синьки зможе помогти також у деяких внутрішніх недугах, а саме тоді, коли ткаина відчуває дуже брак кисня (впр. при серцевих недугах, анемії тощо).

ЛЕТУНСЬКА ЛІНІЯ НАД АФРИКОЮ.

Французи і бельгійці задумують зорганізувати спільно летунську лінію над французькою західньою і рівниковою Африкою. Ця лінія вела би з Антверпена через Брюсель, Париж, Марсейль, Альжир, озеро Тсад до міста Букави у південно-східній частині бельгійського Конґа. Звідси через Елізабетвіль можна буде мати летунське получення з островом Мадаґаскаром. У кольонії „Французька Західня Африка" мають вибудувати 30 нових летовищ. Нові метеорольоґічні і радієві станиці мають уможливити перелети вночі. Пізніше цю довжезну летунську лінію получать з англійською, що веде через Єгипет і Судан.

ЗВІРЯТА ПРИСТОСОВУЮТЬСЯ ДО ЗДОБУТКІВ ТЕХНІКИ.

Німецький зоольоґ *Райман* оповідав недавно про свої цікаві довголітні обсервації, якто дикі і освоєні звірята пристосовуються швидко до здобутків модерної техніки. Як тільки показалися на дорогах перші авта, багато дробу впало жертвою їх коліс. Одначе тепер дріб інстинктовно утікає чимскоріше перед небезпекою. Таксамо коні швидко перестали боятися авт і звикли до них. Корови вже не видивляються нині на залізничі поїзди. „Модерна корова" не поверне нині навіть головою на поїзд. Дуже оригінальну помилку робили скандинавські довбаки, як тільки у скандинавських краях заложили перші телефонічні і телеґрафічні лінії. А саме довбаки, що били дзьобами об телеґрафічні стовпи, здавалося, що дерево стовпів дудонить тому, що воно в середині порожнє. Довбаки сподівалися, що під корою стовпів найдуть для себе поживу, себто комахи. Деколи нищили вони ізоляцію дротів, одначе після кількох років переконалися про свою помилку і нині не рухають стовпів. Зате фінським медведям здавалося довший час, що характеристичні звуки телеґрафічних дротів походять від бджіл. Вони часто вилізали зручно на телеґрафічні стовпи, або так довго підбирали землю спід стовпів, аж стовпи падали. Одначе й медведі переконалися швидко, що їх надія найти у бренливім дереві мед даремна.

НАЙЛЕКШЕ ДЕРЕВО.

На маляйськім півострові росте дерево, якого ботанічне прізвище є: Альстонія Спатулята. Росте воно переважно на багнистих ґрунтах. Тубільці знають його вже від віків і називають його „акар анґґаль", себто: „легкий корінь". У голяндській Індії воно відоме під назвою: „каю ґабу".

Само дерево високе на 8 метрів. Його промір рівний 15 до 25 цм. Одначе в місці, де пень дерева переходить у корінь, промір дерева негайно грубшає, часами до 60 центиметрів. Корінь дерева дуже розгалужений: його часто треба викопувати з глибини 10 метрів. І саме це дерево з кореня має дуже характеристичні прикмети. Краска його жовтаво біла, нагадує слоневу кість. Воно незвичайно елястичне і дається стиснути пресою до одної десятої частини свого обему. Після усунення тиску, воно знов розширюється до одної четвертої частини попереднього обему. Якщо його вкинути тоді до води, приймає первісну величину. Його питомий тягар 0.06, себто воно біля 16 разів лекше від води. Тому вважають його найлекшим деревом у світі.

Покищо вживають його до виробу тропікальних шоломів (вага такого шолома біля 70 ґрамів!). По всякій імовірности буде можна робити з нього пояси до плавання („акар анґґаль" втроє лекший від корка!), ріжного роду підставки, обивку для летунських кабін тощо.

НОВІ СПАЛЬНІ ВАҐОНИ.

Швайцарська фабрика ваґонів і ліфтів Шлірен у Ціріху сконструувала недавно новий тип спальних ваґонів. Цей тип ріжниться від давнього передовсім тим, що ваґони нового типу вищі. Крім цього підлога цих нових ваґонів значно нижче осаджена, ніж у давних спальних ваґонах.

Входячи на плятформу нового воза, стрічаємо наперед праворуч кілька східців, що ведуть нагору до одного коридора, що тягнеться горою праворуч, вздовж цілого ваґону; ліворуч є кілька східців, що ведуть вділ до другого коридору, що тягнеться долом ліворуч теж вздовж цілого ваґону. Горішнім коридором дістаємося до горішніх кабін, долішнім до долішніх кабін. Горішні кабіни приміщені над долішніми і зовсім відокремлені від них. Тому нові ваґони треба було підвищити вгору і поглибити вділ.

Нові ваґони незвичайно вигідні. Кожний пасажир має тут свою кабіну і не потребує тепер спати в одній кабіні з іншим, інколи неприємним пасажиром, як це бувало досі у старих ваґонах. Кабіни уладжені так, що в день можна у них теж зовсім вигідно перебувати.

ПРОДУКЦІЯ РОПИ У 1933 Р.

Порівнюючи з 1932 р. світова продукція ропи збільшилася на 16 міліонів 475 тисяч тон. Найбільший зріст продукції після 3 років зменшеної продукції виказують у Злучених Державах Північної Америки, а саме 15 міліонів 291 тисяч тон, себто 92 відсотків світового зросту продукції з 107 міліонів 102 тисяч тон ропи у 1932 р. на 122 міліони 393 тисяч тон у 1933 р. Радянщина збільшила свою продукцію ропи незначно, бо тільки з 21 міліонів 396 тисяч тон у 1932 р. на 21 міліонів 629 тисяч тон у 1933 р. Польща випродукувала у 1933 р. 3 тисячі тон менше, ніж у 1932 р. Загалом випродукували у світі в 1933 р. 195 міліонів 742 тисяч тон ропи (у 1932 р. тільки 179 міліонів 267 тисяч тон).

Найбільше ропи з поодиноких держав випродукували Злучені Держави П. А. Далі ідуть: Радянщина, Венезуеля, Румунія (7 міл. 396 тисяч тон), Персія, Голяндська Індія, Мехіко, Арґентина, Перу, Колюмбія, Трінідад, Британська Індія, Польща (554 тисяч тон), Сахалін, Саравак (британська частина острова Борнео), Японія, Єгипет, Німеччина (231 тисяч тон), Еквадор, Канада, Франція й інші держави. *А. Л.*

—o—

ФІЛЬМОВІ НОВИНИ.

КИЯНКА — ФІЛЬМОВОЮ АКТОРКОЮ В ГОЛІВУДІ.

Це 24-літня Анна Стен, що родилася в Києві 1910 року. Її батько був українець, а мати шведка. Обоє були акторами: батько танцюристом, мати театральною артисткою. Підчас воєнної хуртовини все перемінилося. Батько лишив жінку й чотиролітню донечку на те, щоби після війни вернутись хорим і померти в 1921 р. Малій Анні, що мала тоді 12 літ, довелося тяжко працювати, щоб не померти з голоду. Вона стала згодом виступати в київських театрах, де одного разу директор Мистецького Театру з Москви звернув на неї увагу та поміг їй покінчити кіно-академію. Небаром Анна стала фільмовою акторкою та грала в кількох фільмових драмах совітської продукції. Відтак запросила її до себе УФА й тоді вона звернула на себе увагу в кількох більших фільмах, накручуваних в Берліні. Але небаром запросило її американське виробництво Метро-Гольдвін-Маєр до Голівуду, де вона перебуває вже від двох літ. Там навчилася англійської мови та американської техніки гри. Перший її виступ перед американським оператором був у фільмі „Нана", з відомої повісти Еміля Золі, де мала головну ролю. Анна Стен дістала відразу контрактово 1.500 долярів тижневої платні.

НАШІ Й ЗАКОРДОННІ КІНА.

Дуже часто можна почути нарікання на небувалу дорожнечу кінових білетів. Тимбільше нині, коли кріза запанувала по всіх усюдах, така найпомітніша розривка, як кінова по-

грама, стає для багатьох людей просто недоступна. Незалежно від незвичайно високих цін тих білетів кінові програми є дуже короткі й убогі так, що за розмірно великі гроші не можна добре провести двох годин.

Варто для порівнання познайомитися з обставинами, що панують за кордоном. Кому довелося підчас побуту за границею оглянути бодай раз кінову програму, у Німеччині, Англії, Франції або Швайцарії, той переконався, що вистави там дуже довгі. Наперед іде кількоактова поважного змісту драма, далі також довга сальонова комедія або якась драма детективного чи менше поважного змісту, далі мала весела фарса звичайно на дві або три дії, щойно потім тижневик з новинками Фокса, Уфи чи Парамавнту, часто ще огляд моди та найцікавіші знимки з ділянки новочасної техніки або світлини з природи екзотичних країв. В Англії йде окрім того постійно „жіночий куток“. Не диво, що така програма триває три години, а то й довше. Між драмою і комедією дають довшу перерву, підчас якої публика може собі випити чай з тісточками, який (напр. в Англії) приносять на салю, або можна собі на часок вийти до сусідньої каварні на чорну каву або на содову воду.

Кілько беруть за кордоном за таку понад трьохгодинну приємність. У Парижі 10 франків. Є очевидно дорожчі кіна, зате вони люксусово уладжені, мають мармурові сходи, елеґантні ждальні, знамениті вентилятори, завдяки яким не треба відчиняти якихось задніх дверей, що виходять на погане подвіря чи коридор, звідки тягне не конче приємним запахом. У Льондоні, як у всіх містах Англії, ціни білетів до пересічних кін вагаються від одного і пів шилінґа (шилінг там те, що у нас золотий) до двох і пів. Бувають і дорогі кіна, уладжені наче пребагаті палати або казкові тереми, там за білет треба платити до шість шилінґів.

Зате хоч у нас т. зв. „фотелі“ коштують по 3.30 зол. (до речі звичайні старі крісла), програми починаються нудними і часто поинщеними рекламами, які оглядаємо по кількасот разів, а які є доказом на те, що наші купці не мають й зеленого поняття про правдиву рекляму в західньому стилі. Коли вже винудимося доволі на тих реклямах або в найліпшому разі на показах механічної пекарні чи фабрики капців, чи хочби й на „звуковій“ реклямі паперців „Аіда“, тоді йде нудний тижневик ПАТ-а вічно з тими самими процесіями, а щойно опісля висвітлюють саму фільму, яку з огляду на дожиданих гостей женуть немилосерно скоро, або часто обтинаючи, скорочують. Дуже часто, витинаючи кілька картин з якоїсь фільми, роблять зі справжнього твору фільмового мистецтва звичайніську „шміру“.

Е. Т.

—o—

Про українських гетьманців у Румунії.

(Лист до Редакції.)

В ґазеті „Хліборобський Шлях“ (ч. 7. з 18 лютого цього року) був надрукований лист „Орґанізації Українських Гетьманців-Державників у Румунії“ за підписом М. Яроша та Богдана Шемета, під наголовком: „Проти уневровських претенсій“, в якому його автори „відмовляють Українському Громадсько-Допомоговому Комітетові в праві на виступи в імени цілої української еміґрації в Румунії“, покликуючись на те, що „поважна частина українських еміґрантів належить до гетьманської орґанізації“.

„Гетьманці — говориться між іншим у цьому листі — не можуть бути ніколи причасні до якихсь опортуністично-компромісових акцій“.

З уваги на таку катеґоричну політичну засадничість українських гетьманців уважаємо потрібним подати до загального відома отсе:

1) Громадсько-Допомоговий Комітет української еміґрації в Румунії, вибраний на 6-ти конференціях української еміґрації в Румунії, входить до складу дорадчого комітету по справах еміґрантів при Лізі Націй. Отже на румун. терені він є орґанізацією (і правно і фактично) загально-еміґраційною, навіть і в тому випадку, коли би зі складу еміґрації виключити ту „поважну частину українських еміґрантів, які належать до гетьманської орґанізації“. Реально та „поважна частина“ не складає і 5 відсотків загальної кількости української еміґрації в Румунії, рахуючи, розуміється, і тих „українських гетьманців-державників, які жили тут на основі документів російських, а не українських.

2) Хоч панахиди та молебні в російській церкві, які час до часу влаштовує „орґанізація українських гетьманців-державників у Румунії“, вона робить, очевидячки, з міркувань засадничих, а не опортуністично-компромісових, ми всеж таки не можемо вважати цих виступів українських гетьманців-державників за працю українську. А такі заяви в румунській пресі, як твердження, що серед українського населення мають великий вплив угрупування, що брали участь у білому загально-російському русі (Денікін і Вранґель“) — див. ґазету „Індрептареа“ ч. 150 з 14. 7. 1933 р., — ми кваліфікуємо як протиукраїнські і можемо катеґорично запевнити цю „поважну частину українських еміґрантів“, яка виступає під назвою „Орґанізації Українських Гетьманців-Державників у Румунії“, що ні з заявою такого характеру ми ніколи солідаризуватись не будемо, ні в імені тих, що такі заяви складають, або працю такого покрою ведуть, ми не виступали і виступати не будемо.

Оскільки і після цієї нашої заяви „українські гетьманці-державники в Румунії“ будуть виступати зі своїми „катеґоричними протестами“, то ми вважатимемо їх за своєрідний спосіб самокерлями (інакше про існування їх тут могли би й не знати) і реаґувати на ці „виступи“ — в якости Українського Громадського Комітету, як орґанізації загально-еміґраційної на терені Румунії — не будемо.

Голова Комітету *Д-р Василь Тренке*
Секретар *Дмитро Геродот.*

НОВИНКИ

— **Чергова** покарнавалова (остання) **Перфекція** в школі Т. Витвицького (Нар. Дім) відбудеться в четвер 8. III. в год. 6.30 веч. 1198

— **Відділ Т-ва „Український Центральний Комітет“** у Львові сповіщає Українське Громадянство, що в неділю 11-го березня 1934 р., відбудеться у Свято-Юріївській православній церкві, при вул. Францішканській 3, **панахида** за душу **Великого Сина України Тараса Шевченка.** Початок панахиди в годині 13. — Управа Відділу У. Ц. К.

— **Збірка дару на коляду Рідній Школі в 1934 р.** Згідно з домаганням кожного з трьох східногалицьких воєвідств подаємо до прилюдного відома, що збірка дару на коляду Рідній Школі дала в 1934 р. 44.247 зол. 12 сот., а саме: з львівського воєвідства 18.286 зол. 02 сот., із станиславівського воєвідства 13.200 зол. 80 сот., з тернопільського воєвідства 12.750 зол. 30 сот. Подрібний виказ по громадам і повітам буде оповіщений в одному з найближчих чисел журналу „Рідна Школа“. — **Головна Управа Рідної Школи.**

— **Концерт Шевченка у Кракові.** Українські товариства у Кракові влаштовують у суботу 10. п. м. концерт у Шевченкові роковини при співучасти п. Марії Сокіл і проф. Антона Ру[illegible]ницького. Концерт відбудеться в салі Бо[illegible]ського в Ринку. Початок: год. 8. веч. Зголошення на білети приймає „Просвіта“, Ягайлонська 10.

— **На закінчення циклю викладів** з обсягу [illegible]ографії, уладжуваного Гуртком Студентів [illegible]ографів секцієв Т.П.О. у Львові, матиме проф. д-р І. Раковський дня 9. березня 1934 з год. 6 веч. в авлі Академічного Дому, Супінського 21 реферат на тему: „Ростинність України“. Вступ вільний.

— **Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження“** у Львові з метою спопуляризувати протиалькогольну та протинікотинну ідею покликало до життя Театральну Секцію, якої завданням є в першу чергу ставити такі театральні пєси, які своїм змістом пропаґували би зі сцени ідею тверезости. В репертуар Театральної Секції входитимуть перш за все пєси, що нічим не будуть противорічити [illegible] Т-ва. Першу виставу в цьому сезоні, [illegible] мо, львівське городське старosтво в останньому дні заборонило. В неділю 11. березня Театральна Секція Т-ва „Відродження“ ставить народню оперету **„Запорожець за Дунаєм“** при співучасти відомих артистів: п-і Ковальської Вірленської, п. Гірняка, п. Бодака, п. Курбаського и ін. Орхестрою й хорами диригує п. [illegible] Купчинський. На цю виставу все львівське українське громадянство запрошує Гол. Рада Т-ва „Відродження“. Дохід з вистави призначений на цілі Т-ва.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні** повідомляють нас, що 9. п. м. відбудеться там виклад українською мовою доц. [illegible] Леонтовича: „Поняття політики у звязку з теорією про суверенність.“

— **До батьків та опікунів шкільної молоді.** Час здавати іспити до гімназії нового типу вже недалеко. У цьому шкільному році всі учні та учениці 6-ої і 7-ої кляси нар. шкіл, що хотять продовжувати науку в гімназії, мусять уже в першій половині червня зголоситися до іспиту. Бажаючи дати всім дітям найліпшу фахову й совісну підготовку до цього іспиту, філія „Учительської Громади“ (станова орґанізація учителів середніх шкіл) у Львові влаштовує спеціяльні лекції для цієї молоді. Товариство пропонує і радить В. Ш. Батькам та Опікунам скористати з цієї нагоди і присилати дітей у ці лекції. Прийматимуть у першу чергу учнів 6-ої та 7-ої кляси, але може бути принята також молодь з ріжною доцьогочасною підготовкою, оскільки вона виkaжеться відповідним знанням. Зголошення приймає до 15. березня книгарня „Рідної Школи“ Львів, Сикстуська ч. 20.

— **Радіо даром.** Дир. пошти у Львові повідомляє, що платити за радіо не потребують такі бідні, сліпі й воєнні інваліди, але тоді мають вони внести до відповідної дирекції пошти прохання з лікарським свідоцтвом, або інвалідську книжечку, свідоцтво убожества і посвідку адм. влади, що вдержуються виключно з інвалідської ренти чи інших публичних фондів. Крім них не прислуговує нікому право даром користати з радія.

— **Ґенерал, що боронив Львова,** помер. Як ми вже повідомляли, у Варшаві помер [illegible] дивізії й інспектор армії Ян Ромер. Покійний цікавий для нас тим, що сам родився 1869 р. у Львові та що перейшовши з австрійської до польської армії, був від січня 1919 р. командантом групи Буг, що перевела відсіч Львова і 1920 р. був він знову комендантом етапів на Україні з осідком у Винниці, а від вересня [illegible] членом нач. військ. контролі й інспектором армії до липня 1932 р., коли перейшов на емеритуру. Покійний мав багато відзначень, м. і. [illegible] чесної Французької Леґії.

— **За літературу ОУН.** 26. червня м. р. [illegible] далася поліція, що студ. техніки 21-літня [illegible]рійка Ірена Коликівна, що мешкала у [illegible] при вул. св. Кінґи 10, дістала на переховок [illegible]шу кількість нелеґальної літератури ОУН. [illegible]сайна ревізія в її мешканні найшла [illegible] 486 бюлетенів краєвої екзекутиви ОУН [illegible] мо 180 бюлетенів, 487 прим. часопису [illegible] тво“, кілька прим. „Сурми“ і „Розбудова Нації“, врешті кількадесять заадресованих [illegible] них осіб коверт з бюлетенями. Коликівна [illegible] явила, що ці всі друки приніс до її мешкання якийсь тип з карткою від її товаришки [illegible]ви, якої прізвища вона однак не зрадила [illegible] навчила її, що з ними робити. Поліція [illegible] рила в це і під замітом головної зради [illegible] вона дня 7. п. м. перед львівським судом [illegible] сяглих. Після розправи, в часі якої [illegible] кільканадцятьох свідків і боронив її [illegible] [illegible]сольський, присяглі підтвердили вину [illegible]івної і суд засудив її на 2 роки тюрми.

— **Крайова хроніка.** Панька Лаха і Вл. Косцьола присудив перемиський суд за комуністичну агітацію першого на 4, другого на 2 і пів р. вязниці. — 23-літній Тадей Котовський ... не міг ... тижня здати втретє іспиту зрілости і з розпуки повісився. — В Рихтичах пов. Дрогобич впало на 40-літнього Івана Мельника дерево, яке він хотів посадити і потрощило йому так ребра, що він у шпиталі помер. — В лютім видобули в бориславському басейні 2143 вагони і 7.422 кг. ропи. Перемиська поліція визначила 500 зол. нагороди за схоплення небезпечних злочинців Мачуги й Бика, які вбили о. Хмуровича та крім цього мають ще на сумлінні ще кілька вбивств і грабунків.

— **З Польщі.** Мін. сусп. опіки визначило окремі суми на заложення т.зв. лісних станиць, що малиб бути збудовані біля всіх більших міст і з яких моглиб користати робітники підчас відпусток. Кожда станиця обчислена на 150—200 осіб. — До Варшави приїхав б. премієр Бартель, як догадуються, на нараду премієрів. — На Сухій Горі біля Кракова найшли трупа ... Живчака, що оженився був з одною вдовою, а від листопада м. р. пропав. Як виявилося, ... вдова вбила Живчака сокирою і в метелицю винесла на гору, де труп пролежав досі.

— **50-ліття визначного чехословацького громадського діяча.** 1. березня ц. р. святкували в ЧСР. 50-ліття народин визначного чехословацького громадського діяча і політика д-ра Івана Дерера, теперішнього міністра судівництва в недавно реконструованім кабінеті Маліпетра. Д-р Дерер, з походження словак, з професії адвокат, а по партійній приналежности соціял-демократ. На поле політичної діяльности вступив ще до перевороту. Після перевороту став послом до чсл. парляменту та був кілька разів міністром. До реконструкції кабінету Маліпетра був Дерер міністром шкільництва і на цьому становищі поклав великі заслуги при реформі шкільництва ЧСР. взагалі, а при його розвитку на Підкарпатській Руси зокрема. Годиться слід нині підкреслити його обєктивне відношення до мовного питання в підкарпатськім шкільництві, про що ми мали нагоду вже нераз згадувати на сторінках нашого часопису. Шкода, що саме тепер д-р Дерер покинув становище міністра шкільництва в ЧСР. До еміграційного українського шкільництва ставився д-р Дерер все з великою прихильністю. З нагоди нинішнього його ювилею бажаємо д-рові Дерерові кріпкого здоровля і довгих літ для дальшої успішної праці в користь загального добра чехословацького народу і наших закарпатських братів. — **М-н.**

— **Франція позбувається чужинців.** Усі більші французькі копальні вугілля вивісили афіші, в яких управи цих копалень взивають робітників-чужинців вертати до батьківщини або брати відпустку. Робітники, які захочуть вернути, дістануть на дорогу, а ті, що візьмуть відпустку, на дорогу сюди й назад. Ця відпустка малаб тривати 6 місяців і робітник мав би вернути з неї до праці на основі лікарського свідоцтва. Як однак малоб виглядати та де дістати це свідоцтво — афіші не кажуть нічого, всеж таки вони є доказом, що у Франції горить під ногами робітникам земля і дожидає їх небором вужда.

— **Комуністи проти латинської азбуки.** На 17-ому зїзді комуністичної партії вринула довша дискусія на правописну тему: чи заводити латинську азбуку чи теж залишитись при кирилиці для російської та української мови. Офіціяльний орган „Правда" станув на боці тих, що боронили кирилиці. У бібліографічному відділі газети поміщена замітка про брошуру Хансуварова, що доказував потребу перейти на латинку. Хансуваров писав, що „кирилиця це пережиток буржуазного середньовіччя".

— **У човні через океан.** Норвеський спортсмен Альфон Гансен, що виїхав із Португалії у жовтні 1932 р., щоб побачитись зі своєю жінкою на Фльориді, приїхав до Буенос Айрес. Усю свою далеку подорож перебув він у невеличкому човні, у товаристві одного пса і одної кітки.

— **Шлюб шведського князя.** У Льондоні відбувся вчора шлюб шведського князя Сігварда з німецькою фільмовою артисткою Ерика Паттен. Англійська преса висловлює здогад, що шведський король Ґустав, таки погодиться з цим фактом і не буде проти нього демонстративно виступати. Він живе тепер на Рівієрі і туди вибираються молодожені, щоб з ним зустрінись.

З закамарка мафії Ставіського.

ПАРИЖ, ПАТ. Про аферу Ставіського кажуть найкраще такі факти: В актах справи находиться 886 чеків на заг. суму 156 міл. фр. Крім того пайдено 1200 тальонів чеків, а як вівзав Романіно, багато чеків Ставіський знищив. Кілько міліонів перейшло крізь руки обманця — невідомо. Відомо тільки, що він вів ріжні махінації з найповажнішими банками, причому виступав під ріжними прізвищами. Підприємства Ставіського фінансував Гебен, Романіно і Депардон. Яка це замотана справа, про це свідчить одна експертиза чеків льомбарду у Байон, що має 500 сторінок машинового письма. Загальна думка домагається вияснення, чи афера не робила шпигунських інтересів і злочинної пропаґанди.

ПАРИЖ, ПАТ 7. III. „Ле Жур" виясняє, що аферу Ставіського булиб викрили ще в січні 1933 р. якби не наказ прокур. Пресара затушувати справу. Саме 20. січня 1933 р. сл. суддя Олібер вів уже в тій справі слідство внаслідок скарги, яку вніс Ґарат у справі фактичної вартости бонів каси у Байон. Тодіж заквестіонував один з паризьких тижневиків правдивість бонів Кредіт-Мінісіпаль де Байон і заявив, що вони підроблені. Суддя Олібер наказав слідство, але чотири дні пізніше дістав доручення з поліції стримати його. Наказ у тій справі вислав прокуратор Пресар.

ПАРИЖ, ПАТ. 7. III. „Ле Жур" пише, що є ще 150 тальонів чеків Ставіського, за які поліція торгується з їх власниками, бо йде про відомі в політичному світі особи, що мали звязки зі Ставіським.

ПАРИЖ, 7. III. ПАТ. Парл. комісія переслухала Ставіську. Ставіська ствердила, що Поль Бонкур, який був приятелем її батька та вуйка, був у неї в гостях у вілі „Мольєр" в характері її оборонця. Потім не стрічалася з ним. Ставіський сказав раз, що Стреса сідав при тому самому столі, що й бувш. міністер Боне. Ставіський сідав з бувш. мін. Діраном у „Паризькому Готелі". До Ставіського заходили часто журналісти Емар, Дібарі, Поль Леві та Даріюс. Ставіський спалив частину чеків. Ставіська ствердила, що чоловік програвав у карти дуже поважні суми.

Романіно, якого парляментарна комісія хотіла переслухати, відмовився зізнавати, заявляючи, що згодиться зізнавати лише в присутності свого адвоката.

—о—

З залогою „Челюскіна" зле.

МОСКВА, 7. III. ПАТ. За останніми вістками, які одержано від розбитків „Челюскіна", на кризі, на якій находиться їх обоз, поробилися небезпечні щілини і тріщини. Лід ворушиться безупину і творить ледові гори. Останньої ночі барак, в якому находилася половина розбитків, розломався на двоє під натиском леду, розірвалася теж на дві, віддалені від себе на 50 м., частини кухня. Жертв у людях на щастя не було.

— **Рекорд американського пастора.** Американський пастор Фініс Дейк гордий на те, що ніхто так швидко як він і його парохіяни не всилі прочитати цілої біблії. Зі своїми вірними прочитав він Старий і Новий Завіт за 69 годин і 17 мінут. „Обявлення" апостола Іоана пастор прочитав за 55 хвилин; коли зважити, що воно має 12 глав, то це неабияка швидкість.

— **Королевич, що продає книжки.** В деяких державах увійшло в звичай, що на Різдво письменники на книжному базарі підписують свої книжки. В Швеції пішли далі. Там письменники на Різдво самі в книгарнях продавали свої книжки. Шведський королевич, що написав книжку про Африку, не був виїмкою і також продавав книжки.

— **„Марійка зрадниця"** (фільма з прикарпатського життя) йде тепер із великим успіхом у празькому кіні „Котва". Празькі часописи висловлюються з признанням про фільму. Як додаток дають фільму з життя прикарпатських жидів. Чеська преса зазначує, що хто був недавно на фільмі Пліка „Земля співає" повинен побачити й „Марійку зрадницю", щоби пізнати як земля плаче та грозить.

— **День позиченої книжки.** В Льондоні створився окремий комітет, що задумує влаштувати цікаву новинку — т. зв. „День позиченої книжки". В той день мав би кожний переглянути свої шафи і бюрка, найти всі позичені колись книжки й відіслати правним їх власникам. Проектом такого дня зацікавився, передбачуючи з цього приводу підвищений почтовий рух, навіть уряд, а почта заздалегідь оголосила, що в тому дні оплата за пересилку книжок буде знижена на половину. Думка дуже цікава й добра не тільки для Англії.

— **„Мазепа" Чайковського в Дітройт.** 18. лютого, як довідуємось з американської преси виставили в „Українському Мистецькому Театрі" в Дітройт оперу Чайковського „Мазепу". Директором опери є Дмитро Шутро, одночасно балетмайстер, дириґентом Павло Оглицький, колишній професор консерваторії в Петербурзі і дириґент турецької державної опери в Константинополі. Головну жіночу ролю співала американка Олена Бассінгер... українською мовою.

— **Ріжні вістки.** В Еспанії застрайкувало 200.000 робітників. В понеділок має вибухнути ґенеральний страйк. — В мешканні мін. Бека у Варшаві підписано офіційно польсько-німецький договір, що входить з 15. ц. м. у життя. Договір підписали мін. Бек і посол Мольтке. — В окрузі Ліль у Франції вибухнули на комуністичному тлі заворушення, в яких брало участь 5000 осіб. У Валенсієн товпа атакувала поліцію і ранила кількох поліцаїв. Арештовано кільканадцять осіб. — Делеґатом Зл. Держав на розбройну конференцію призначений американський посол у Берні — Вільсон; Норман Дейвіс більше до Женеви не поїде. — Польські промислові концерни закупили в СРСР велику скількість асфальту. — Вольдемарас, якому недавно дозволили вернутись до Ковна, знову мусів виїхати з литовської столиці. — Айнштайн поїхав до Істамбулу, де з весною почне викладати в тамошньому університеті. — Американський ґазетний король Герст віддав паризькому антикварові Демоттові оригінальні вітражі, що колись їх були вкрали у соборі у Фекан і перепродали. — За офіціяльною статистикою скількість безробітних в Італії зросла за останні 2 місяці на 20 кілька тисяч; є їх тепер разом міліон 158.418. — У другій половині травня папа Пій XI. переїзжає до свого маєтку за місто Кастель-Ґондельфо і там пробуде до осени. — У східній частині Марокка, у смузі непокірливих племен, почались воєнні операції франц. ґенерала Жіро; франц. війська заняли Тізі. — В Байтен завалилися в одній шахті хідники, відтинаючи від світу 11 вуглярів, але їх вирятували. — Французька летунка Маріє Іль, що 26. січня вилетіла з Парижа до Токіо, прибула на токійський летунський майдан, де привитали її юрби населення. — Біля Констанци розбився внаслідок хуртовини італійський корабель, з якого капітана і 7 моряків вирятували, а 12 моряків втонуло. — Біля Дофтана в Румунії був землетрус, від якого в землі отворилася довга на 250 м. щілина. — Виевакували 20 хат і 2 фабрики. — Відомий автомобіліст Ганс Штук устійнив у Берліні новий рекорд швидкої їзди самоходом — 217.110 км. Досі цей рекорд був 214.064 км. — Дві банди ґанґстерів завзялися схопити сина Енрі Форда, щоби добути від його батька окуп і він мусить їздити у панцирному самоході зі скорострілом та спеціяльною службою. — Епископ Амієну, Лекомт, був важко ранений у самоходовій катастрофі.

— **Справлення помилок.** У попередньому числі „Діла" зайшло кілька помилок у статті **Дещо про студії в краю і за кордоном**. Так у рядку 17-ому з гори зложено „пан і хлоп"; має бути: **„поп і хлоп"**. Дещо нижче у статистиці української інтеліґенції зложено помилково, що у нас є 30.000 священиків; має бути: 3.000.

З кіна.

КІНО „КОПЕРНИК": „НЕВИДНА ЛЮДИНА".

Фантазія безсмертного Уелсового твору, перенесена на екран, стала небувалою сенсацією, як колись при появі повісти. Автор „Франкенштайна", Валь створив знова щось несамовите й емоційне. Перетворити Уелсову повість на фільму — було віддавна мрією найчільніших фільмових режисерів. Врешті технічні й фотографічні досягнення, т. зв. „режисерські тріки" дозволили створити візію „невидної людини" на екрані. Є у фільмі кілька вкладок, які хоч із повістю не мають нічого спільного, за те надають фільмі властиву „драматичну" акцію: любовна історія й гумористичні епізоди, зовсім оригінальні між несамовитими моментами. Це одна з тих страховинних фільм, що справді охолоджує глядача жахом на саму думку, що завтра такий осяг науки може стати дійсний. *Е. Т.*

Ширіть наш часопис!

З театру.

ТЕАТР „ЗАГРАВА": „БУДІВНИЧИЙ СОЛЬНЕС" *Ібсена* (саля театру „Міньон").

На „Тарасі Бульбі" саля була повна. На дальших виставах театру „Заграви" мала саля театру „Міньон" майже порожня. Ті, що були на дальших, думали над тим: яка цьому причина? Наша публика тужить за народніми песами — це правда, а що вона сильно консервативна і не любить новини, то не хоче навіть поглянути на нову, дуже чепурну салю давнішого театрику „Уль", без огляду на те, що в ній грають.

Дві легкі песи „Мужчина з мигдалями" Арнольда і Баха і „Змійка" Ришкова можуть розважити кожного, хто волів добру легку песу від венських фільм. Але є й такі, що волять три труни в рідній песі, ніж три години сміху у чужій. Може саме тому театр „Заграва" рішив промовити до земляків чимось поважним і рішився на Ібсена.

Ішли ми за цю виставу як на державний іспит, від якого залежить успіх освідчин перед нареченою. Ібсенівський театр домагається винятковых акторів і виняткової інтерпретації. „Будівничий Сольнес" належить до найтяжчих пес тому, що в ній уся акція зведена до тонкостей діяльогу, поза яким іде дійсна дія. Гру „Сольнеса" ансамбль „Заграви" як міг найкраще, відповідно до своїх сил: Блавацький у заголовній ролі створив власний тип, трохи демонічний, мав добру дикцію і дуже добрі поодинокі моменти: Блавацька у ролі Гільди дивувала своєю свободою — розвиток цієї артистки за останній рік незвичайний; зовсім добрі були Стапова та Істоміна, Данилко у ролі батька та Опар у ролі сина, але коли взяти цілість і подумати на мить, що це Ібсен, можна сказати просто: — не слід пробувати своїх сил на драматургах, на яких голову ломлять найбільші европейські театри. Легший уже Шекспір, що дає живу акцію, якщо не шукати в ньому нічого більше.

„Сольнес" це перший розділ драматичної автобіографії Ібсена: хто слухаючи його, не знає всієї творчости цього Сфінксового драматурга, не розуміє нічого і... позіхає. Поема в честь молодости звязана тут із проблемою особистого родинного щастя і свободи поетової творчости. У кожному реченні є тут натяки на успіхи та невдачі самого Ібсена і його особисті переживання. Треба знати навіть таку подробицю, що „Сольнес" це ланка, яка звязує „Гедду Габлер" із „Боркманом". Усе тут символи: і дівчина, і звичайні доми, і вежі, і [illegible] плани, а при цьому все тут стає дійсною драмою. Та хто має змогу поглянувши на оповістку про виставу Ібсенової песи, заглянути бодай до історії літератури?

Переклад „Сольнеса" ще передвоєнний [illegible] далекий від літературного. Болюче слухати від отих: „розходиться(!) о(!) дах над головою", „додаюча охоти увага", „тріснення (!) в новій рурі" та інших „невиносимих" польонізмів, москалізмів.

А все ж могла б наша публика поглянути раз у рік і на Ібсена, коли йшла на „Тараса Бульбу".

к. у.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Театральна секція „Відродження".

Саля Театру „Міньон", вул. Оссолінських ч. 10.

Неділя, 11. III. год. 7 веч. „Запорожець за Дунаєм", народня оперета на 3 дії Семена Артемовського.

Білети раніше у „Фортуні Новій" Руська 20.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

Стрий:

8. III. Чумаки.
9. III. Катерина.
10. III. Ревія „Наша парада".
11. III. год. 5 веч. „Ой не ходи Грицю".

Театр іде до Дрогобича, Самбора і Перемишля. Перша вистава в Дрогобичі п. з. „Весела вдовичка", відбудеться дня 12. III. Саля Сокола.

Великий Міський Театр.

Четвер, 8. III. год. 7·30 веч. „Родина" Абон. 12.

Пятниця, 9. III. год. 8·15 веч. „Вечір пісеньок і гумору. Ад. Димша.

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 8. III. год. 7·30 веч. „Товаріщ" Абонамент „Або" неважний

Пятниця, 9. III. год. 7·30 веч. „Товаріщ". Абон. 13.

Кіна.

АПОЛЬО: „Янголи пекла".

АТЛЯНТИК „Приятелі та любки" (на основі Декобри).

ВАНДА: „Під фальшивим прапором".

КАСІНО: „Боксер і жінка". (Макс Бер, Демпсі, Карнера).

КОЛІСЕЙ: „Дама-Кер", ревія: „Лише вальс".

КОПЕРНИК: „Невидний чоловік". (На осн. Велса).

МАРУСЕНЬКА: „Клюб джентельменів" (Клів Брук) і додатки.

МІРАЖ: „У тіні хреста".

МУЗА: „Усіх щастя".

ПАЛЯС: „Пісеньнар Варшави".

ПАН: „Обід в 8-ій" та ревія.

ПАСАЖ: „Пат і Паташон як хоробрі вояки".

ХИМЕРА: „Заборонена мельодія" (Йос. Мотіка).

СВІТ: „Вел. княжна Олександра" (Єріка, Слезак).

СТИЛЕВЕ: „Білий опир" і ревія.

УТІХА: „Я був тобі вірний", ревія: „Ах, ті баби!".

Закордонне радіо.

Четвер, 8. березня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 20·00 „Нетерль" старовіденська муз. комедія, 21·10 Сучасна музика, **Братислава** (298,8) 16·00 Концерт, **Кошиці** (269,5) 12·30 Легкий концерт, 18·05 Давні й нові баляди, **Прага** (470,2) 11·05 Концерт сальонової орхестри, 20·00 „Валенштайн" песа Шілера, муз. Ержіхса, 22·40 „Лібуша" оп. Сметани, **Атльона** (531) 21·00, 21·45 Спів, **Берлін** (356,7) 17·40 Пісні, **Гайльсберг** (291) 20·20 Камер. музика, спів (із часів Канта), **Ляйпціг** (382,2) 13·30 Пісні, баляди, 16·00 Концерт (Гавзшільд, бас-баритон). **Мінхен** (405,4) 21·30 Пісні з давніх і нових часів, **Будапешт** (549,5) 13·30, 17·00 Концерт, **Міляно** (368,6) 13·10 Легка музика, 20·30 Опера, **Рим** (420,8) 17·00 Інстр.-вок. концерт, 22·00 Італ. музика.

Пятниця, 9 березня 1934.

Відень (506,8) 17·10 Пісні з опер і оперетол, 19·10 Шіререві твори, 20·35 Гумор у Дворжакових операх (спів, музика), 22·30 Вокальний концерт, **Братислава** (298,8) 21·00 Легкий концерт, **Брно** (325,4) 19·20 Серенади, **Прага** (470,2) 21·00 Симф. концерт, **Любляна** (569,3) 20·00 Вок. концерт, **Берлін** (356,7) 17·30 Брамсові твори (музика, спів) **Кенігсвустергавзен** (1571) 9·000 Нар. пісоньки, 20·10 „Мікадо" оп. Солівена, **Ляйпціг** (382,2) 14·55 Пісні дрезденських композиторів, 20·10 „Веселі кумоньки з Віндсору" ком. оп. Ніколая, **Букарешт** (212,6) 18·15 Концерт, **Будапешт** (549,5) 12·05 Сальонова музика, 19·30 Муз. вечір, **Міляно**(368,6) 11·15 Квінтет, **Рим** (420,8) 13·00 Легка музика, 20·45 Концерт.

Львівське радіо.

Четвер, 8. березня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05 Нар. пісоньки й танці з гр. плит, 12·30 Метеорольог. вістки, 12·35 Концерт (музика, спів), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Концерт джезу, 16·40 Піонірки жіночої справи та їх наслідниці, 16·55 Рел. музика з поясненнями (гр. плити), 17·40 Італійські арії та пісні, 18·00 Комунальні каси, 18·20 „Органіст Никодим", 19·03 Літер. фейлєтон, 19·15 Всячина, 19·25 Актуальний відчит, 19·40 Сніговий комунікат, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум 20·00 Вибрані думки, 20·02 Легка музика, пісоньки, 21·00 Техн. скринька, 21·15 Концерт (орхестра, віольончеля, фортепян), 22·00 Скрипка, 22·30, 23·05 Танкова музика.

Пятниця, 9. березня 1934.

7·00—8·00 Ранішня музика, 12·05, 12·33 Популярна музика з гр. плит, 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Легка музика, пісоньки (Евг. Бодо), 16.55 Спів (Стоковська, мецосопран), 17·15 Камер. концерт, 17·50 Наука стенографії, 18·00 „Основні справи програм нар. школи", 18·20 Настроєва музика з гр. плит, 19·00 Серед книжок, 19·10 Всячина, 19·25 Актуальний фейлетон, 19·40 Спортові вістки, 19·43 Сніговий комунікат, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Муз. балачка, 20·15 Симф. концерт, „Справа літ. критики", 22·40, 23·05 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові долар у приватних оборотах 5·28 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·96 — Париж 34·93. — **Берлін 210·40**, Ціріх 171·50, **Амстердам** 357·20, **Прага** 22·00, **Міляно** 45·55, **Нюйорк кабель** 5·31 Нюйорк чеки 5·31 і пів.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 7. III. масло 2·90, молоко —·18, сметана —·80, яйця 2·80

Тенденція на масло, молоко, і сметану удержана, на яйця знижкова.

Ціни битої птиці з птахомасарні „Маслосоюзу за 1 кг.:

Рід:	Добірні:	I-а	II-а
Кури молоді на печення	1·75	1·50	1·00
Кури на росіл	1·75	1·50	1·00
Качки	1.65	1.40	1.00
Гуси	1.50	1.30	1.00
Індики	1.85	1.65	1.00
Пантарки за одну штуку		2.50	

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.